

דבריה פינתה

גליון רנ"ג (שנה ה') תש"פ

מבאר תורתו של
מרן הגה"צ

רבי יונה הלוי

פארסט זצ"ל

בעהמח"ס דברי יונה
וראש ישיבת ד'נייטרא

דברי יונה על פרשת כי תצא

התקוה לחיים, כי כך הוא הסדר אצל האדם, שהרצון לחיים מעורר בקרבו התקוה, אף שרואה לפני עיניו צרות משונות ובכל רגע עומד בסכנת מוות ל"ע. ומזה יכולים ללמוד גם בענינים רוחניים שאסור לאדם להתייאש, ואף שנדמה לו שכ"כ הרבה קלקל ואין לו תקוה, צריך להתעורר שוב מחדש.

והנה בביאור הענין של מלחמת הרשות, חשבתי עפי"מ שראיתי בספר אחד שמבאר הפסוק [בראשית כ יא] שאמר אברהם לאבימלך, כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, וברש"י שם איתא, שאמר לו אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתיה שואלים אותו או על עסקי אשתו. דהתורה"ק בא ללמדנו בזה על גודל החיוב של נימוס ודרך ארץ, דלצד שראה אברהם שאין להם נימוס ודרך ארץ, ששואלים אותו על עסקי אשתו, ולא עסקי אכילה ושתיה, הרי כיון שיצאו מגדרי סדר העולם, כבר יש מציאות אצלם של רציחה ג"כ ל"ע ואנו רואים מזה שהתורה"ק מלמדנו אורחות חיים ברמוז קל הרמוז בפסוק.

ועל דרך זה חשבתי שהתורה"ק מוכיר ענין מלחמת הרשות, אשר עי"ז יתכן שיהיה האדם במלחמה בכל עת וזמן אף כשלא נצטוו, כדי לעורר בזה לבב האדם, שידע שהוא נמצא תמיד בקשרי מלחמה. והמלחמה הוא דוקא בעניני הרשות, מה שנדמה לו לאדם שמותר לו, ואין בזה איסור עפ"י תורה, ודוקא שם הוא עיקר מלחמת היצה"ר, שידע האדם שלא יהיה נבל ברשות התורה, וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בתחילת פ' קדושים. וזהו מציאות שאני רואה עכשיו פה שעוסקים קצת בבנין, וכמה בחורים הולכים להסתכל, והיצה"ר מפתה אותו בזה, כי איזה איסור יש לראות סדר הבנין, אמנם אינו חושב שיש בזה ביטול תורה, וגם בעת ששואלים אותו על הדבר הוא מתנצל בדבר שקר שהלך ליקח איזה דבר שישכח וכדומה, וכל זה נובע מהגדר של מלחמת הרשות.

ובאמת יש להתבונן מסדר הבנין, דכמו שכל אחד מבין, שהבנין הוא מקובץ מכל חלקי הבנין, ואם יטלו משם איזה חתיכה קטנה אזי יפול הכל, כן הוא בנינו הרוחני של האדם, שצריכים להזהר מאד בכל פרט קטן בעניני רוחניות כדי שלא יפול הכל. וידוע שאפילו עניני הגוף של האדם תלויים הרבה במצבו הרוחני, וכמו שידוע המעשה מהרבי ר' אלימלך זצ"ל שלא היה בקו הבריאות, והביאו הרופא אליו, והסביר הרה"ק להרופא שבאמת כל עניני גוף הגשמי תלוי בכח הרוחני, וכשהאדם מתקן המעשים מה שקלקל ברוחניות, אזי מתרפא הכל בגשמיות, ומה שצריכים להביא הרופא זהו לצאת ידי חובת התורה"ק שאמרה [שמות כא יט] ורפא ירפא, ואמרז"ל מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות.

ועכ"פ עכשיו בימי אלול צריכים להתעורר בתיקון המעשים, ובפרט עכשיו בימים האחרונים של הזמן שעדיין נמצאים בישיבה, הרי יש בזה ענין של

כי תצא למלחמה על אויביך וגו', וברש"י איתא במלחמת הרשות הכתוב מדבר.

והנה עצם הדבר של מלחמת הרשות צ"ב, דלכאורה לאיזה תכלית נצטוונו באופני מלחמת הרשות, שיש בזה המצוה של יפת תאר, וגם כל פרטי המצוה של כהן משוח מלחמה מי האיש אשר בנה בית וגו' ובאמת אם הוא רצון השי"ת להרחיב ארץ ישראל, הלא הרבה דרכים למקום שיגיע לידי כך, וכמו שהיה במלחמת מצוה של ל"א מלכים, וא"כ מהו התכלית של מלחמת הרשות שיש בזה סכנה לחיי נפשות מיישראל.

ואקדים קצת מענין הזמן הנשגב שאנו נמצאים בו, שהנה נכנסנו לחודש אלול אשר הוא זמן קדוש, ובפרט אצל בחור היושב בישיבה צריך שיהיה החודש אלול באופן מיוחד. וכבר הזכרתי מש"כ הפרמ"ג ז"ל בקונטרס מתן שכרן של מצות לחקור אי קדושת שבת מתפשט על כל דבר שנעשה בשבת, ולדוגמא כשעבר ח"ו על לא תגנוב בשבת, אי יהיה בזה תוספות פגם, כיון שנעשה הדבר בשב"ק' או לא. ומאריך שם בענין ועיניו כיונים על אפיקי ים התלמוד לפשוט הספק דקדושת שבת מתפשט בכל הענינים הנעשים בה. וכן רואים במושאו"ל דאפילו ע"ה אינו משקר בשבת דאימת שבת עליו, ומשמע מזה הדומן יש לו השפעה על כל הדברים הנעשים בה, וכן הוא בקדושת החודש שלפנינו, שהוא מתפשטת על הכל, ויש לשים לב על כל הדברים שבקדושה שעושים בימי אלול, בלימוד התורה ובתפילה שיהיו כהוגן, וגם לחשוב חשבון נפשו בכל תהלוכותיו.

אמנם היצה"ר יש לו כמה דרכים, והלא כבר עברו עליו כמה וכמה חדשי אלול, והוא יודע האך לפתות את האדם גם בנוגע להתעוררות בחודש אלול, ובפרט אצל בחור בישיבה, שהוא כבר נמצא עכשיו סמוך לסיום הזמן הנוכחי העעל"ט, הרי היצה"ר מפתהו שעכשיו בימים האחרונים של הזמן, שוב אי אפשר לו לתקן כל מה שקלקל והתבטל במישך כל הזמן שעבר. ובאמת ידעתי גם ידעתי שיש כמה בחורים שהצליחו בעזה"ת במישך הזמן, אבל לעומת זה יש גם כאלו שבעו"ה ביטלו הזמן והלכו אחרי הפתויים של היצה"ר, כי אצל היצה"ר כדאי אפילו להתחיל בדבר קטן, ואף שהוא אבק לשון הרע, ועי"ז הוא הולך ומוסיף יותר ויותר עד שהוא משתלט על האדם. אמנם עכ"ז עכשיו כשמגיע חודש אלול יכולים לשוב על הכל, ואל יניח עצמו להתפתות מהיצה"ר שכבר עבר זמנו, כי זהו מתחבולות היצה"ר.

ודכרינא בימי החורבן ל"ע, כאשר התחילו הטראנספארטן, היה הסדר של הרשעים ימ"ש, שבין טראנספארט לטראנספארט היו איזה ימים של הפסק, ואף שהיו תמיד בפחד מות, עכ"ז באותן ימים של קצת מנוחה התעורר מחדש התקוה של מנוחה והשאפה לחיים. וכן זה היה בעת שהיינו כבר תחת יד הרשעים במחנות ההסגר ל"ע, עכ"ז תמיד התעורר מחדש

לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם, על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכו עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך.

הפסוק הזה אומר דרשני, מה שייכות יש בין שני הדברים האלו, שזה שלא קידמו אתכם בלחם ובמים הוא לכאורה כאין וכאפס לעומת זה שישכר עליך את בלעם בן בעור לקללך, ומדוע מנה שני דברים אלו כשוים זה לזה, ובכלל מה השייכות ביניהם, ומדוע משום כך יש לרחקם, ולא ליתן להם לכא בקהל ה' עד עולם.

ונקדים משארז"ל (פסחים קיח.) א"ר יהושע בן לוי בשעה שאמר הקב"ה לאדם (בראשית ג יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו רבש"ע אני וחמורי נאכל באבוס אחד, כיון שאמר לו (שם יט) בזעת אפיק תאכל לחם נתקררה דעתו. והדבר צריך תלמוד בתחילה מאי קסבר, למה דאג כל כך על מה שאמר לו וקוץ ודרדר וגו', ולבסוף מאי קסבר להתקדר דעתו, ומבאר החיד"א דהנה יש איסור של כלאים דכתיב (דברים כב י) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, וחידשו חז"ל איסור נוסף בזה ואמרו (מכות כב.) אמר רבי יצחק המנהיג בשור פסולי המוקדשים לוקה, שהרי גוף אחד הוא ועשאו מלהיות קרבן כשני גופים, עשאו הכתוב כשני גופים דתורת חולין ותורת קדשים יש עליו, תורת חולין שמותר באכילה ותורת קדשים שאסור בגיזה ועבודה, ואפילו מנהיגו בפני עצמו, חולין וקדשים הוא וחייב משום כלאים דחרישה.

ומביא שם החיד"א ענין סמך לזה בשם אחד מחכמי הספרדים, שהפסוק הזה לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, נאמר התיבה יחדיו חסר אות יוד, דהיינו שהוא כלשון יחיד, שאם הם שנים כתוב יחדיו, ואם הוא אחד כתוב יחדו, והיינו שבא לרמז על הלכה זו, שלפעמים אסור לעשות מלאכה בבהמה אחת לבדה, משום שיש בה תערובת של שני מינים, והוא כותב שם, שגדול אחד מחכמי ספרד הקשה לו על זה, שהרי ברוב המקומות בתורה שנאמר יחדיו, זה נאמר חסר יוד, ואם כן אין מזה שום סמך, שהרי כך זה נאמר בתורה, וכותב על זה החיד"א שזו אינה טענה, דבאמת התיבה יחדיו צריך להיות מלא עם יוד, וכל מקום שמצינו שחסר ממנו האות יוד צריך הסבר לזה, ואין זה קושיא אם נאמר כן בהרבה מקומות, דבכל מקום יש על זה הסבר, וכאן ההסבר לזה הוא כנ"ל, לרמז ששור פסולי המוקדשים גם כשהוא לבדו בפני עצמו הוא כלאים.

ולפי זה מפרש החיד"א את דברי ריב"ל, שאדם הראשון הבין שכיון שנכשל בחטא של עץ הדעת נעשה בו עירוב של טוב ורע, שעד עכשיו היה כולו טוב יציר כפיו של הקב"ה, ויפח באפיו נשמת חיים, רק שכיון שחטא נתערב בו רע, ונעשה פלג גופא, ולכן חשש שמעתה יש עליו איסור של כלאים שלא יעשה מלאכה, שהרי יש בו תערובת של שני מינים, והוא כשור פסולי המוקדשים שאסור בעבודה מחמת איסור כלאים, וחשב שלכן אמר לו הקב"ה וקוץ ודרדר תצמיח לך, שמוזנו יהיה מוכן ממילא ולא יצטרך לעבוד, שהרי אסור לו לעבוד בעצמו כיון שהוא כלאים, יש בו חלק של קדושה וחלק שמולוכלך בחטא, וכמו שהחמור אוכל מן האבוס שמכניס לו כן יהיה האדם, ומה דאג אדם הראשון מאד, עד שאמר לו הקב"ה לא לזה התכוננת, כי לא נאסר לך לעבוד, אלא כוונתי היתה שמשום שהטאת תצטרך לעבוד קשה, והיסורים ימרקן את העון, היסורים עוקרים את החטא, וממילא בזה נתקררה ונרגע דעתו של אדה"ר, שהרי ראה מזה שיש לו תיקון, ושלא נקבע לדורות שהוא מעורב טוב ורע, אלא צריך לעבוד תמיד בעולם לתקן את חטאו, כדי שיחזור להיות כולו טוב עכ"ד.

בספרי האחרונים מדברים לחקור אם יש מציאות שאדם יהיה חציו ישראל וחציו נכרי, וכדמצינו (גיטין מא.) לגבי עבד שיש מי שחציו עבד וחציו בן חורין, והם דנים בשאלות העולות מכך, למשל מה דינו לענין שבת, שהרי (סנהדרין נח.) עובד כוכבים ששבת חייב מיתה, ויהודי צריך לשבות בשבת, והוא חציו עבד וחציו בן חורין, ומה עליו לעשות בשבת וכדומה, אבל על כל פנים אדה"ר חשש שהאדם יהיה במצב כזה חציו טוב וחציו רע, אבל בסוף נרגע שלא יהיה כן, כי הקב"ה אמר לו, אמנם אתה חטאת ונכשלת, ולכן בזעת אפיק תאכל לחם, אבל לא נהיית ממש כלאים, והחטא לא יהיה מושרש בך לנצח, ואם מדברים על הענין של כלאים צריכים לדבר על מה שהדור שלנו לקה בכפליים, והוא הענין של אנשים שהם בבחינת פוסח על שני הסעיפים, הרי אנו יודעים מה שאמרו חז"ל (סוטה מב.) שיש ארבע כתות שאינן מקבלים פני השכינה, השקרנים החנפים וכו', יש אנשים שמלאים חנופה, שהם באמת גם שקרנים וגם חנפים, החנפן אין בו אמת,

תשובה באותו מקום ובאותו זמן, ולא יתנצלו בתירוצים של מה בכך, אשר האדם יודע בעצמו שאצל הבי"ד של מעלה לא יקבלו התירוצים הללו. וידעו נאמנה שכמו שכל חטא קטן גוררת אחריו חטאים ועונות ופשעים, כן כל דבר קטן שעושה בקדושה ובהשתדלות לתקון המעשים גורר אחריו השפעה של קדושה, ויום אחד של לימוד כהוגן יכול להביא אתו שיוכל להתנהג כהוגן בכל תקופת הבין הזמנים. וצריך האדם להחליט בעצמו, שאף שיודע בנפשו שעד עכשיו לא התנהג כהוגן, עכ"ל הוא מקבל על עצמו מהיום והלאה לתקן המעשים, ובוה הוא מורה באצבע להשי"ת שאכן הוא רוצה בכל לבבו ליהפך לאיש אחר, ועי"ז יתקבל תשובתו ברחמים, והכל הולך אחר החיתום.

והנני לעורר עוה"פ בענין החיוב שמוטל על האדם בשמירת עינים, וזה נוגע גם פה בישיבה, שלא ילכו בשום אופן לתוך הישוב, וכבר ספרתי מה שהנני זוכר בעת שהייתי לומד בימי בחרותי בלובלין הלכנו פעם שלשה בחורים ללות את רבינו זצ"ל לתחנת הרכבת, ובדרך חזרה היה נדמה לנו שעלמה אחת שאלה מאתנו איזה דבר, וכל כך נגע הדבר בלבבינו עד שהתחלנו לרוץ בכל כוחותינו להגיע לישיבה, ולהתרחק ממקומה. ובאמת ההתרחקות בזה נובע מזה שאינם חיים בחשבון הנפש, ודין גרמא בנוקין גם בענין שמירת הלשון, שהאדם מלכלך פיו ולשונו בדיבורים אסורים ל"ע ותיכף אח"כ הוא הולך ללמוד התוה"ק, ואינו מתבונן כלל דהאיך יתכן הדבר שיכול לכלכל שני הפכים בנושא אחד. וזהו רק שאין לו חשבון הנפש שהוא תלוי בחסדו של השי"ת, ומוטל עליו למלאות כל ימי חייו לעשות רצון השי"ת טרם יבאו ימי הרעה ח"ו.

וידוע מה שמפרש הישמח משה זצ"ל הפסוק [תהלים פט מט] מי גבר יחיה ולא יראה מות ימלט נפשו מיד שאול סלה, דהנה אמרו"ל [ברכות ה:] לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב וכו' ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, דכהאשם זוכר שייגיע יום המיתה ויצטרך ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, אזי עי"ז הוא מתעורר לסור מרע ולעשות הטוב והישר. ואמנם ידוע דברי החפץ חיים זצ"ל שאמר שנדמה לו לאדם שכמו שיש חברה משניות וחברה ש"ס כן יש "חברה שטארבערס" ואינו חושב שזה נוגע גם לו, ובפרט בחור צעיר שאינו חושב מיום המיתה, ונדמה לו שעד אז עוד יוכל לשוב בתשובה הרבה פעמים.

אבל באמת אפילו כשאדם אינו חושב ביום המיתה, אבל עכ"פ ענין היסורים הוא יכול ג"כ להבין, כי הלא האדם יש לו יסורים תמיד, וכן מה שבחור בישיבה יש לו תמיד דאגות שאין לו חב ללמוד, ושאר טירדות, הלא כל זה נקרא יסורים, ואמרו"ל [שבת נה.] אין יסורים בלא חטא, ולמה לא יתעורר בנפשו שכל היסורים באים לצד התרשלותו במילי דשמיא. והלא תאמינו לי שבכל פעם שאני רואה ושומע על בחור שמבטל זמנו או אינו מתנהג כהוגן, הנני מרגיש שזה עולה לי בכריאותי ממש. וא"כ הלא דברים ק"ו, אם זה עולה בכריאותי, שאינני רק אדם שלישי הרואה במצבו, הרי בודאי שזה עולה לו בכריאות עצמו, וגורם לו יסורים רעים ח"ו, ואף שאינו חלי ומרגיש שזה תלוי בזה, אבל בודאי שכן הוא.

ובודאי שאם האדם משתדל לחיות בחשבון הנפש, ולתקן תמיד מעשיו לטוב, הרי עי"ז יזכה להנצל מכל היסורים עכשיו, וגם בעתיד, אשר הרבה המה היסורים והתלאות שיכולים לבא על האדם ומשפחתו ל"ע. ועכ"פ עד"ז מבאר היש"מ זצ"ל הפסוק מי גבר יחיה, האיך יתכן שהאדם יהיה בחיי עוה"ב, ולא יראה מות, אם אינו מתבונן תמיד להזכיר לו יום המיתה, כי רק זהו העצה היחידה, אשר ימלט נפשו מיד שאול סלה.

ועכ"פ הנני מוגיד וחוזר ומגיד לזכור את הזמן של עכשיו של חודש אלו, לנצל כל רגע לתקון המעשים, כי צריך להאמין שכל תפילה, כל מזמור של תהלים, וכל ענין של לימוד התוה"ק הכל עולה לו לזכות ועוזר לו לשוב אל ה'. וידוע משי"כ בספה"ק עמשאז"ל [אבות א ד'] אם לא עכשיו אימתו, דכל רגע ורגע, הרי אותו רגע לא היה עדיין מאז בריאת העולם ולא יהיה עוד לעולם, ולכן כשמשתמש באותו רגע לטובה, הרי יתכן שעי"ז יתהפך לאיש אחר ממש. וח"ו לא יפלו ביאוש בשביל שלא השתדלו עד עכשיו, כי הכל יכולים להפוך לטובה, וזה ברור ופשוט, וכן כתבו כל הספה"ק, ובאלו הימים הספורים שנשאר עוד בזמן הנוכחי יכולים לפעול גדולות ונצורות.

וכבר ראיתי בחורים כאלו שהפכו עצמם מקצה אל הקצה בזמנים קצרים. ולכן צריכים להאמין בגודל כח התשובה, ובקדושת הזמנים הללו, ועיזור לכם השי"ת ללמוד וללמד לשמור ולעשות והבא לטהר מסייעין אותו בעזה"ת.

הכל אצלו הוא חיצוניות, שום דבר אינו אמיתי אצלו.

המואבים היו גם הם בבחינה זו, הם היו רמאים, שמצד אחד רצו להשמיד ולהרוג את ישראל, רק שלא היה להם הכח לזה, ולכן שכרו את בלעם בן בעור שיקלל את ישראל וממילא יושמדו, כך הם רצו, אבל מצד שני הם הראו את עצמם כאנשים נחמדים וטובים, וזהו שאמר על דב"ר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, פירוש על הדיבור מה שהם אמרו, כשישראל עברו דרך מואב הם אמרו, הרי מן הראוי היה שנקדם אתכם בלחם ובמים, אבל מה נעשה שאין לנו, קשה לנו עם פרנסה וכדומה.

הם היו מראים את עצמם בחוץ כאילו הם אנשים טובים ויפים, אבל בעצם הם היו רשעים רקובים מבפנים, כמו שרואים מזה שישכרו את בלעם בן בעור לקלל את ישראל, ולכן נאמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', ומדוע, על דבר, מחמת הדיבור שלהם, אשר לא קדמו אתכם, פירוש איך הם התנצלו על כך שלא קידמו אתכם, כאילו שהם רצו לקדם אתכם בלחם ובמים רק שלא היו יכולים, הם אמרו מבחוץ שהם רוצים לעזור לאנשים עייפים באמצע הדרך, רק מה לעשות שאין לנו, אבל באמת לא כן הוא, אלא אשר שכר עליך את בלעם, הרי הם היו רשעים ושונואי ישראל כאלו, שרצו למחוק את כל ישראל כולו.

כלפי מה הדברים אמורים, כלפי מצב הדור בימינו, כי מה שאנו רואים היום בעולם הוא מצב של צביעות, מצב של תערוכות טוב ורע, הרי אמרו חז"ל (סנהדרין צא). שאין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב. ולכאורה יניח כולו זכאי אבל כולו חייב איך יבוא בן דוד, ומבאר בשער התפלה (מבוא השער) ובאהבת ציון לבעל הנודע ביהודה זצ"ל (דרוש ב) מביאו בשם האריז"ל, שהפירוש הוא בדור כזה שיתברר הטוב מהרע, וכל איש ואיש שבו יהיה או כולו זכאי או כולו חייב, ומי שהוא בדרגות טוב יהיה כולו טוב בלי שום תערוכות רע, ומי שישאר בדרך הרע יהיה כולו רע בלי שום לחלוחית טוב, ויתפרדו כל פועלי און עכ"ד. ויש להוסיף נקודה בדבריהם, בדור שכולו חייב, היינו שכיכרו בזה באופן ברור לדעת מה טוב ומה רע מה אמת ומה שקר, ואף על פי שיהיה דור שכולו חייב, עכ"פ ידעו שאין מתנהגים בטוב, רק שהוא משתוקק לחטא והתאוה מושך אותו, ולכן הוא רשע, זהו דור שכולו חייב, שאין ספק בכך שהוא חייב, ולא ינסה להצדיק את עצמו.

אבל הדור שלנו הוא דור של רמאים, האדם מרמה את עצמו, מצד אחד הוא רוצה את הכל, למלאות תאוות לבו בכל מיני תאוות, ועדיין אינו מרגיש בעצמו שהוא רשע, אלא אדרבה הוא חושב שעוד מגיע לו עולם הבא, הרי הוא סוף כל סוף מתנהג באופן כללי כיהודי, ויש לו עוד שיטות והשקפות משל עצמו ביהדות, איך יהודי צריך להתנהג, ומה חמור ומה אינו כל כך חמור, הרמאים אין שייך אצלם שום נקודה של אמת, גם כשהם רוצים לומר אמת הכל אצלם שקר, הם אינם יכולים להיות אמיתיים, לא עם אחרים וגם לא עם עצמם, כי הם נהפכו לטבע שני שכולו שקר ורמאות, וזה מה שלקה בו הדור הזה, שאין הבדל ברור בין טוב ורע, אלא הרעים מרמים את עצמם ואת אחרים כאילו הם טובים.

מצינו בגמ' (בבא בתרא עד). אצל בני קרח, דאמר רבה בר בר חנה אמר לי ההוא טייעא, תא ואחוי לך בלועי דקרח וכו', אמר לי אצית מאי דשמעת, ושמעית דהו אמרין משה אמת ותורתא אמת והן בדאין. פירוש שהם כבר מודים היום בטעותם, ויודעים שמשוה היה אמת והם הבדאין, אבל לכאורה מדוע אמרו וה"ן בדאין, ולא אמרו ואנחנו בדאין, שהרי הם מדברים כעת על עצמם, ומדוע אמרו בלשון נסתת כאילו מדברים על אחר, אלא התירוץ הוא, שרשעים שהיו רמאים בחייהם, אפילו כשהם כבר בגיהנום והם מודים בטעותם, מכל מקום הם ממשיכים לומר דברי שקר וכזב, ולרמות את עצמם ואת אחרים, לכן אין לחשוב שהרשע אחרי שחזר בו, כבר אפשר להאמין לו, כי הם עדיין שקרנים, זה נעשה אצלם טבע שני, זה נכנס בתוך גופם ונשמתם, הכל שם רקוב לגמרי.

זה מה שרציתי לעורר שצריכים להשמר ולהזהר מכל משמר מאנשים רמאים, שמרמים את עצמם ואת אחרים, וכ"ש פושע ישראל מובהק שאוכל נבלות וטרפות, והוא מחלל שבת ויום טוב וכדומה, בודאי אין זה דבר טוב, אין צריך לחפש לעצמו חברותא כזו, אין בכך ספק, וכענין שכתב בשו"ת ערוגת הבושם (או"ח סי' נ"ד) שנשאל אם מותר להשכיר מקום ליהודי שמחלל שבת, אם יש ביה איסור משום לפני עור, והוא כותב שם בתשובתו, שמצד אחד אינו רואה כל כך מקום איסור בזה, שהרי אין הוא מכשילו בחילול שבת, והחילול היה נעשה ממילא עיי"ש, אבל אחר כך הוא כותב שמכל מקום יש משנה מפורשת שאסור מטעם אחר, שהרי שנינו (אבות פ"א מ"ו) הרחק משכנ רע ואל תתחבר לרשע, והרי שכנ רע הוא בודאי, ולכן

כל זה הוא לענין מחלל שבת בפרהסיא והוא מחשיב עצמו לרשע וכופר וכדומה, אבל יהודי שאינו ניכר עליו שהוא כזה, והוא מסתובב בבגדים נאים כמו כולם, והוא גם עוד לומד קצת תורה, ועושה קצת מצוות וכדומה, הוא עושה הכל כמו יהודי אחר, אבל דיעותיו מקולקלים, מבפנים הוא רקוב, מזה צריך שמירה גדולה מאד ה"י, וזה גם לאנשים מבוגרים, אבל ביותר צריך לזרז לאנשים צעירים כמותכם, ולילדים צעירים, צריך לחזק את הענין הזה, צריך שיהיה ההשקפה ברור על אנשים שהם נראים כיהודים טובים אבל באמת אינם כאלו, הגה"צ רבי מיכאל בער זצ"ל שכידוע היה קנאי גדול, לבו היה בוער כשראה יהודים פושעי ישראל פורקי עול ומחללי שבת, אבל עם כל זה היה מסתכל עליהם באופן של רחמנות, שלדאבוננו הם הגיעו למצב שפל כזה, והי ירחם עליהם, אבל בכל זאת כשהגיע ליהודי שהיה משובש בדיעותיו, שם היה מתנהג לגמרי אחרת, עליהם לא היה מרחם, אלא היה יוצא נגדם בחרב ובחנית.

פעם היה בסיביר יהודי אחד שהיה בבחינה זו, מאנשים שאני מדבר מהם עכשיו, שהתווכח עם ר' מיכאל בער ואמר לו, מדוע אנו היהודים צריכים להתנהג בשונה מכל העמים, הרי היינו יכולים להיות אנשים רגילים, ובכל זאת לשמור תורה ומצוות, כמו הרמב"ם שהיה מצד אחד רופא ואדם חכם ופיקח, ובכל זאת היה שומר תורה ומצוות, אבל היהודים כמו שהם היום, שמתלבשים באופן אחר מן הגויים, והם מצומצמים בדעת, שאין יודעים כלום על הנעשה בעולם, בזה אינו פלא ששונואים אותנו בכל העולם.

ר' מיכאל בער מאד התרגו על דברי הבלע האלו, אבל ענה לו לפי דרכו ושאל לו, כמו הרמב"ם היית רוצה להיות, הרמב"ם טוב בשבילך, אמר לו בודאי הוא כן, הייתי חושב שצריך להיות רופא וכדומה כמו שהרמב"ם היה, אמר לו תדע לך, לפי הרמב"ם מי שיש לו כח ואפשרות צריך ליקח אבנים ולסקול אותך עד שתמות, כך אומר הרמב"ם הזה שאתה כל כך רוצה להיות כמותו, שאלו אותו אדם, היכן אומר הרמב"ם דבר כזה, אני רוצה לראותו, הראה לו שהרמב"ם כותב שמי שמחלל שבת בעדים והתראה חייב סקילה, ואתה בודאי כבר חיללת שבת, והרמב"ם רוצה שיהרגו אותך בסקילה, זה הוא הרמב"ם שכל כך נראה לך, ואתה רוצה להיות כמותו.

מי שמסוגל לרמות את עצמו לחשוב שאפשר להיות יהודי טוב וירא שמים מבחוץ, ולעשות את כל מה שיהודי צריך לעשות, אבל בכל זאת להיות מושחת ורקוב מבפנים בדברים שונים שמזיקים לדעות והשקפות, זה הוא דבר הנורא מכל, יותר מעבירות מעשיות, כי על זה לא ישוב בתשובה אף פעם, זה ממש בבחינת כל באיה לא ישוּבון, מי שרק מקלקל במעשה ועובר עבירות, יוכל עוד לחזור בתשובה, אבל מי שמקלקל בדיעותיו, זה הוא גרוע מהכל, וכמו שפירשו בספרים מה שאמרו חז"ל (מכות טז). לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ולכאורה הפשט שהוא לאו יותר קל ולכן אין לוקין עליו, אבל האמת הוא ממש להיפוך, שמי שעושה עבירה שיש בו מעשה, והוא עובר על הלאו במעשה בפועל, הוא יודע בעצמו שפגם, והוא יכול לתקן זאת על ידי שיישוב בתשובה על הלאו ויקבל מלקות, הקלקול היה במעשה והעונש הוא במעשה, אבל מי שעשה לאו שאין בו מעשה, היינו שפגם במחשבה, זהו דבר שהוא הרבה יותר חמור מזה, שהחטא נכנס כל כך עמוק לתוך נפשו, שקשה יותר לתקנו, ולכן אין לתת לו מלקות, כי זה לא יעזור, זה לא יתקן החטא הזה שאין בו מעשה.

מה שאנו רואים בזמן הזה בעולם, וכל שכנ בארץ ישראל שנשרש שם המינות באופן נורא, עד שרוב כלל ישראל היום כבר נתפס בדעות נפסדות, באמת היו תמיד בכלל ישראל אנשים פושעים, אבל הם היו בעלי תאוות, אנשים חוטאים במעשה, אבל שנאת הדת כמו שיש היום, ושיבוש הדעות שאין יודעים להבחין בין טוב לרע, שאין יודעים מה הוא רצון ה', לצערינו הגדול זה הוא כעת המצב בארץ ישראל, אמנם בכל דור ודור היו צדיקי הדור וצדיקי אמת שהאירו לכל הדור כמו נר שמאיר מסביב ומגרש את החושך, כדי שלא יהיה אפשר לאבד את הדרך לגמרי בחושך, וכמובן שמעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, אבל בזמנינו הרבה פעמים אין יודעים מעצמנו מה לעשות, ושורר בלבול המוחות, ואי אפשר להחליט לבד מה לעשות, ומתי צריך לעשות פעולות שונות של מחאה, ההחלטה בדברים כאלו מוטל על היהודים שהקב"ה מינה אותם להיות מנהיגי העדה, מה לעשות ומתי לעשות, וכל אחד צריך לעשות כהוראת רבותיו בזה, וכל מי ששייך ליישיבה זו צריך לעשות כמו שמחליטים מנהיגי הדור.

לכן הנני בזה לומר, הרי כולנו שומעים מה שנעשה בארץ ישראל, שרח"ל יש שמה ביוון המתים, והוא חילול השם נורא, איך אנשים יכולים לעשות כדברים האלה והם אינם נענשים, והם יכולים להמשיך במעשיהם, הרי הקב"ה נקרא קל מסתתר, מלשון נסתת, הקב"ה מסתתר, כשיהודי מחלל שבת הרי הקב"ה

כאלו, הם שוקלים במאזני צדק את המצב, ולוקחים בחשבון את כל הצדדים, ומחליטים מה הקב"ה רוצה מאתנו לעשות עכשיו, במקרה הזה החליטו מנהיגי הדור, שיש לצאת למחאה בעיר הבירה וואשינגטון, כדי למחות נגד הרשעים פורקי עול בארץ ישראל, אולי הדבר יעזור, כשמשמייצים את שמים בין הגוים, הם צריכים להתחשב בזה, שהרי הם צריכים לטובות מן הגוים, אם זה בעינינו ממוון אם זה כלי זיון, הם אינם רוצים להשמיץ את שמים.

וכמו שאמרת בהמשל הג"ל, לפעמים צריך לעשות איזה דבר שהוא צער כרגע, כי אין ברירה, שעל ידי זה ימנע צער גדול יותר בעתיד, ולכן כשרוצים להציל את האב מעגמת נפש גדול, כדאי וצריך לעשות פעולה כזו, למרות שזה יגרום צער עכשיו, ולכן צריך לעשות את זה, וצריך לעשות את זה באופן הנכון, כי כל זה מועיל רק אם מתכוונים לזה באמת, כדי לעשות רצון הקב"ה.

אני אומר לכם זאת, כי הרי בכל זאת אתם בחורים צעירים עם דם תוסס, ואפשר לפעמים לחשוב שצריכים לעשות דבר גדול יותר כגון לשבור חלונות וכדומה, ולכן אני רוצה לומר לכם שלא תטעו לעשות כן, כי התוצאה תהיה הפוכה, וזה יזיק להמלחמה, אם אחד מרגיש שבווער לבו בקרב ומואב לו מאד המצב, יקח עמו ספר תהלים, ושם יאמר תהלים ויבקש רחמים מהקב"ה שיצליח המחאה, שיפסיקו עם הרציחות ובזיון הקודש שלהם, ושאר הדברים שהם עושים, ומסתמא הרי כשכל כך הרבה יהודים מתקבצים לשם שמים, וכל בי עשרה שכנינת שריא, ואם יתקבצו באופן שיתקדש שם שמים, יעזור השי"ת שיצא מזה התועלת והמטרה.

אבל חלילה שלא תעזו לעשות יותר מזה, ולא תהיה לכם יד בחילול השם, כי הכל נרשם, והקב"ה זוכר הכל, ויגיע יום דין שבו ישלם כל אחד על כל מעשיו, וראיתי בתולדות הגה"צ רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל, נאמר שם דבר נורא, שרואים מזה את ההשגחה העליונה איך הקב"ה משלם לכל אחד כמעשהו, הוא מביא שם שפעם היה איזה אסיפה גדולה ונכבדת שהציונים ערכו, ושלאו כמה רבנים שאחד מהם היה רבי יוסף חיים, שהם יגיעו באמצע המעמד הגדול של הציונים, וימחו שם נגד מעשיהם, הדבר הזה היה בבחינת סכנת נפשות ממש, הרבנים הגיעו לשם, והציונים הצליחו לעצור את הרבנים האחרים לפני שהתקרבו למרכז המעמד, אבל רבי יוסף חיים התקרב ונדחף עד על הבימה היכן שכולם ראוהו, ושם עמד וצעק, שזהו חילול השם ושקר וכדומה, כמובן שחרה אפם מאד, ואחד מהם התחיל לתת לו מכות עד כדי זיבת דם, כמובן שהוא לא נרתע, ויצא משם בשמחה רבה, שהצליח לקדש שם שמים ברבים.

כך עברו שנים הרבה, והגאון ר' יוסף חיים היה כבר יהודי זקן, ובאותו זמן היה בעיר תל אביב איזה בן שפתאום התמוטט ונפל, שלא היה בנוי בטוב וכדומה, כמובן כשבנין כזה נופל שהיו שם אנשים מתים, ואנשים חצויים לחתיכות, היה שם איזה יד של בן אדם, שלא ידעו לאיזה גוף הוא שייך, ורצו לקבוע מה ההלכה בזה, איך צריך לקבור אותו, והביאו את היד לאיזה רב שיפסוק הלכה בזה, כשראה הרב את היד הזו, הוא נעשה חיוור כסיד, שאלו אותו על מה זה, אמר הרי אני מכיר את היד הזו, על היד היה שעון, ועל השעון היה כתוב שם של הבן אדם, אמר הרב הזה, אני ראינו איך היד הזו נתן את המכה הראשונה לר' יוסף חיים באותה מחאה, רואים מזה איך שום דבר לא נשכח, עברו כל כך הרבה שנים, ואז שילם לו הקב"ה, הקב"ה אינו שוכח שום דבר, ואין שכחה לפני כסא כבודיך, זה אנו יודעים ומאמינים בוודאות, יש חשבון על כל דבר, וזה יכול להיות גם אחרי הרבה שנים, ומרובה מדה טובה, אם עושים מה שצריך, ומתכוונים לעשות בזה רצון ה', בודאי לא יאבד מזה כלום, ולכן עלינו לעשות את המוטל עלינו, ולצאת למחאה ולקדש שם שמים, והקב"ה ישלם לכל אחד כפעלו הטוב בכפליים.

ורק אבקש מכם, שנהיה אנו שייכים באמת לאלה שיתקדש שם שמים על ידם, שנעשה באמת את חובתינו, ולא נבטל תורה יותר מן ההכרח, אלא נלמד כמה שאפשר, ואז כשיגיע הזמן ניסע לשם, ולהתנהג גם שם כמו בן תורה ותלמיד חכם, שיהיה שם שמים מתאהב על ידינו, ואחר כך לחזור ליישיבה, ומיד להתחיל ללמוד, ואני מקווה בעז"ה, שיהיה זה בבחינת ביטולה של תורה זהו קיומה, שעל ידי הביטול יצא תועלת גדולה למען ה' ולמען תורתו, וכבוד המתים וכבוד הקודש, ומעשינו יעשו רושם למעלה ולמטה, שזה יפעול את התועלת שרוצים להפיק מזה.

בודאי היה יכול לעשות שמיד יקבל מכה בראשו ויפול ארצה מות, אבל הקב"ה אינו עושה כן, העולם נברא באופן כזה שהקב"ה מסתתר בו, ואינו מתגלה לכל, וכמו שמאריך הרמב"ן (סו"פ בא) שהקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, ולזה עשה הנסים והמופתים ביציאת מצרים, וצוה אותנו שנעשה לזה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו עד דור האחרון, וזהו הענין שהרבה מצות הם זכר ליצי"מ, ומן הנסים הגדולים ומפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין שכל דברינו ומקרנינו כולם נסים שאין בהם טבע ומנהגו של עולם, אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריחנו עונשו, הכל בגזירת עליון עיי"ש.

גם בזה מתנהג הקב"ה כן, הוא מסתתר, הוא מרשה לפושעים האלה להפיק את זממם, הלא הקב"ה היה יכול לעשות שאם נוגעים באחד מעצמות הקדושים, יגיע לו מיד חכמה כזה שמיד ימות, ואף אחד כבר לא יעזו ליגע יותר בזה, אבל אין זו הנהגתו של הקב"ה, אלא הוא שותק, כך הוא בכל עבירה, וכך גם בעבירה המורה כזו, וזה שייך להסתיר פנים של היום, שאין רואים מיד שרשע מקבל עונשו, אבל מה שבטוהו, הוא זה שהקב"ה דורש מאתנו שיש לנו יכולת, שצריכים להביט על זה בהשקפה של יהודי כשר, ולהבין שאנו צריכים לעשות כלום כדי לתקן את חילול השם הנורא.

וכדי להבין זאת היטב אסביר לכם במשל, אב שיש לו שני בנים, אחד הוא טוב וחכם, הוא עושה מה שצריך וגורם נחת רוח לאביו, הוא אוהב את אביו כמו כל בן רגיל, אבל האח השני, הוא בן סורר ומורה, הוא ירד מן הדרך ועושה דברים שאסור לעשות, ומרגיז את אביו, בדרך כלל אם האח הטוב יודע שאחיו מתנהג באופן שמפריע לאביו, וגורם לו צער ועגמת נפש, הוא יעשה כל מיני פעולות על מנת להחזיר את אחיו אל אביו, הרי נאמר מבשרך אל תתעלם, והרי האב מצטער כל כך, ולכן הוא עושה את כל הפעולות שבידי לעשות, הוא יעשה כל מה שביכולתו, כדי להטיב את דרכו של אחיו, ואפילו אם יודע שהוא מצער בזה את האח הסורר, והוא גורם לו עכשיו עגמת נפש, אבל כיון שהוא יודע שהאב יש לו צער גדול מהתנהגותו, וגם הוא מבין שהוא לטובת האח, לכן יעשה הכל, גם אם זה קשה עכשיו, ואפילו יודיע לשוטרים שאחיו עשה איזה דבר שאסור, כדי שיתפסו אותו וישב במאסר כמה ימים ויסבול יסורים, הכל במטרה זו שבסוף ישו, ויגיע לזה שימנע צער מאביו בעתיד, הכל מתוך כוונה שהוא אוהב את אביו ואת אחיו וחפץ בטובתם.

מה שאנו רואים היום הוא כן, הצער שיש כביכול להשכינה הקדושה, החילול השם הנורא ממה שנעשה שם בארץ ישראל, נאמר בתורה (ויקרא כב לב) ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל, ולכאורה ולא תחללו למה נאמר, כיון שאמר ונקדשתי כל שכן ולא תחללו, אלא זה מרמז ששני הדברים האלו הולכים ביחד, שמצוה למחות ולעשות כל מה שיכול כדי לבטל את חילול השם, וזה בעצמו הוא הקידוש השם, כמובן שהיצר הרע מתאמץ מאד למנוע את פעולות המחאה האלו הנדרשות, והיהודים היראים ושלמים בארץ ישראל שמוחים נגד הדברים האלה, מענים אותם בבתי סוהר, הם מראים בפירוש שהם שונאים יהודי טוב וכשר, הלא זה אינו מובן בכלל, מה היא השנאה והאכזריות שיש להם כלפי יהודים טובים, מה יש לך נגדי, הרי אינני לא גנב ולא רמאי, מה כבר עשיתי לך שאתה כועס עלי כל כך.

אלא האמת היא שהם כועסים על היהודים האלה, כי זה מזכיר להם שגם הזקן שלו היה נראה כך, גם הוא שמר שבת קודש, והם מרגישים אשמים שהם אינם כך, והם כועסים כל כך שמוזכרים להם את זה, ולכן הם שופכים את חמתם על היהודים האלה, ואני אומר לכם, שאם היה אפשר להם, והם לא היו מפחדים מן העולם, היה שוחטים ורוצחים את כל היהודים שומרי תורה ומצוות, זה מה שהם היו עושים באמת, אם הדבר היה עולה בידם, ותדע לך שהם מסוגלים לזה, שהרי הגה"צ רבי מיכאל בער זצ"ל מביא בספרו מן המייצר, שהם עזרו רח"ל בהשחיתות הגדולה של כלל ישראל על ידי הגוים באירופה, הם עזרו שהיהודים לא יוכלו לברוח מהם, כי הם חשבו שהדבר הוא לטובתם, כי אם יברגו כל כך הרבה יהודים, אולי הגוים יבינו שצריך לתת להם מדינה, ואמנם אחד מהפושעים הגדולים אמר, כי פיסת קרקע של ארץ ישראל שוה יותר מחיי הרבה יהודים, וזה מה שהם באמת עשו, שמנעו הצלתם של יהודים רבים, כדי שיקבלו את ארץ ישראל לידיהם.

השאלה היא, מה אנו יכולים לעשות כדי לתקן את המצב הזה, מצד אחד נראה שאין לנו הרבה מה לעשות, אבל מצד שני אנו יכולים לעשות הרבה, וזהו תפקידם של מנהיגי העדה, הם צריכים להתבונן ולהחליט מה לעשות בדברים

י"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 659-6062 (845)

צו באקומען דעם גליון וועכנטליך שיקט א אי-מעיל צו
YIDEL425@gmail.com